

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ 2. TÜRKÇE ÇALIŞTAYI (Üsküp - 20 Aralık 2012)

1. Masa: Türkiye Dışında Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi

Doç. Dr. Celal DEMİR (Oturum Başkanı)

Prof. Dr. Sevin ALİL

Doç. Dr. Nazım İBRAHİM

Yrd. Doç. Dr. Mesiha TOSUNOĞLU

Dr. Yasin TUNÇ

Adem GÜNAYDIN

Elif ÖCALMIŞ (Raportör)

2. Masa: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Çerçeve Program ve Alt Program Oluşturma Çalışmaları

Yusuf Ziya YEDİYILDIZ (Oturum Başkanı)

Doç. Dr. Mahmut ÇELİK

Yrd. Doç. Dr. Mahir KALFA

Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜLTEKİN

Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN

Feyhan RUŞİD (Raportör)

3. Masa: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Kitaplarının Düzeylere Göre Hazırlanması ve Kavram Haritasının Oluşturulması

Doç. Dr. Mahmut Ertan GÖKMEN

Yrd. Doç. Dr. Cihan ÖZDEMİR (Oturum Başkanı)

Dr. Nezir TEMÜR

Tayfun KALKAN

M. Kemal DAĞDELEN (Raportör)

4. Masa: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uygulamada Olan Materyallerin Değerlendirilmesi

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN (Oturum Başkanı)

Doç. Dr. Marija LEONTİK

Serdar GÜNDOĞAN

Ahmet Erman ARAL

Ceren ERDAL

Alper KARAZEYBEK (Raportör)

İŞTİP TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE UYGULAMADA OLAN TÜRKÇE - MAKEDONCA MATERYALLER

1.Giriş

Son dönemde Türkiye ile Makedonya arasında her alanda iş birliği gelişti ve bunun neticesi olarak Türkçeye karşı ilgi arttı. Türk dili genellikle kurslarda ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenilir.

“Gotse Delçev” Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde geleceğin Türkçe öğretmenleri, profesörleri ve çevirmenleri yetişmektedir.

Bugün, İştıp “Gotse Delçev” Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde *Çağdaş Türk Dili* dersi ve bu derste Türk dilini öğrenmek için kullanılan iki dilli Türkçe-Makedonca metinler ve kitaplar tanıtılacaktır.

2. Türkçe-Makedonca Metinlerin ve Türkçe-Makedonca Kitapların Türk Dilinin Öğretilmesinde Yararı

İştıp “Gotse Delçev” Üniversitesi Filoloji Fakültesinin müfredatına göre ilk iki yılda öğrenciler birlikte okumakta, üçüncü yılda ise öğretmenlik ve çevirmenlik grubuna ayrılmaktadır. Bu sebeple ilk yılda öğrenciler Türk dilini öğrenip ikinci yılda Türkçe derslerini Türkçe olarak dinlemeliler. Bu hiç de kolay bir görev değil çünkü öğrencilerin Türkçesi de Makedoncası da farklı seviyelerde.

Bu gruplarda, Türkçeyi farklı seviyelerde bilen ve Türkçeyi farklı sebeplerden bilmeyen Türk öğrencileri, Türkçeyi öğrenmek isteyen Makedon, Torbeş, Arnavut, Roman, Ulah, Boşnak, Sırp, Hırvat öğrencileri, karışık evliliklerden olan eşler ve çocuklar vardır. Profesör böyle karma sınıflarda çalışırken herkesin ihtiyaçlarına dikkat etmeli ve onları gerçekleştirmek için bir yol bulmalı. Tabii ki böyle karma gruplar için ne Türkiye’de ne de Makedonya’da kitap yazılmıştır. Genellikle Türk dili kitapları yabancılar için ya da Türkçesi ana dili olan öğrenciler için hazırlanmıştır. Sonuç olarak çözümü iki dilli metinlerde ve Türkçe-Makedonca kitaplarda buldum.

İlk önce haftada iki dersle ve iki alıştırma ile, bu yıldan itibaren üç ders ve iki alıştırma ile Türkçeyi yoğun öğretmek için metinlerin evrenselliğinden dolayı TÖMER’in “*Türkçe Öğreniyoruz*” adlı kitabını *Çağdaş Türk Dili* dersi için seçtim. Mehmet Hengirmen ve Nurettin Koç büyük bir hünerle bir yandan Türkçeyi iletişimsel bir yaklaşımla öğretirlerken aynı zamanda Türk coğrafyasını, kültürünü, medeniyetini, Türk edebiyatının antolojik fıkra, şiir ve öykülerini de sunmaktadırlar. Bunun büyük bir kısmını diğer kitaplarda da bulabilirsiniz, fakat her şeyden daha önemli öğrenciler Türk coğrafyasını, kültürünü ve medeniyetini öğrenirken bu metinlerde kendi kültürleriyle ilgili izler ve bağlantılar da bulmaktadırlar. Bu ise öğrencileri şaşırtıyor, olumlu etkiliyor, düşünmeye ve Türk kültürünü kendi açısından değerlendirme yeteneğini kazanmaya teşvik ediyor.

İlk üç smestirde *Çağdaş Türk Dili* derslerinde Türkçeyi kısa zamanda öğretmek için “*Türkçe Öğreniyoruz*” kitabında bulunan metinleri Türkçeden Makedoncaya çevirdim ve alıştırınaların anahtarlarını hazırladım. Tabii ki bu çok zamanımı aldı, fakat yararını yıllarca hissediyorum. Öğrenciler çeviri sayesinde metni ve grameri kolay anlıyorlar ve enerjilerini metinlerden ilham alarak başlangıçta diyalog kurmalara, daha ileri seviyelerde ise yorumlara ve tartışmalara yöneliyorlar. Aynı zamanda Türkçeyi iyi bilmeyenler boşluklarını dolduruyorlar, Makedoncayı iyi bilmiyenler ise Türkçe sayesinde yeni kelimeler ve doğru ifadeler öğrenmiş oluyorlar. Böylece ilk üç smestirde öğrenciler Türkçesini ve Makedoncasını sınavıp öğretmekle ile çevirmenlik grubu arasında geçiş yapmaktadırlar.

İlk nesilden itibaren Türkçe-Makedonca kitapları ek kitap olarak tavsiye ediyorum. Türkçe-Makedonca kitaplar özellikle ilk üç-dört smestirde çok yararlı oluyorlar. Öğrenciler başkasından yardım almadan, bilmedikleri her kelime için sözlük araştırmadan bir metin okuyup anlayabilmekteler. Öğrencilere sözlükleri araştırmak bazen ilginç gelir, fakat bir metinde fazla bilmedik kelime çıkınca okumak sıkıcı olabilir ve okuyuş akışını bozabilir. Özellikle dersi takip etmeye mecbur olmayan ve genellikle çalışan öğrencilere Türkçe-Makedonca kitaplar kolaylık sağlamaktadır. Böylece öğrenci tek başına okuyarak yeni kelimeler ve ifadeler öğrenerek bir dile daha çabuk vakıf olabilir.

Gisela Ernst-Slavit ve Margaret Mulhern iki dilli eğitimi ve iki dilli kitapların yararını yıllarca araştırmışlar ve edindikleri tecrübeleri birçok yazıya ve kitaba aktarmışlardır. Onların Amerika’daki tecrübeleri ve benim Makedonya’daki tecrübem benzeşir, fakat bu konu Makedonya’da yok denecek kadar az işlenmiştir.

Gisela Ernst-Slavit, Margaret Mulhern ve benim görüşlerime göre, iki dilli kitapların yararları çok yönlüdür, öğretmenin öğrencilerin ihtiyaçlarına göre değerlendirmesi açısından da önemlidir. Türkçe-Makedonca kitaplar şu açıdan öğrencilere yararlı olabilirler:

-Yeni kelime ve ifadeleri daha çabuk öğrenmesini sağlar: iki dilli kitaplar tanımadık kelimeleri ve cümle yapılarını aynı anda öğrencilerin bildiğı dilde öğrenme imkânını vermektedir;

-Edebiyata karşı teşvik eder: bir dilde iyi okuyabilen öğrenci yanında diğeri dilde olan metni de iyi okumasını ister;

-Edebiyat zevki gelişir: iki dilli kitapları okumaya alışkanlık edinen öğrenci belirli edebiyatı her iki dilde okumaktan zevk alır;

-Çeviri kabiliyeti gelişir: iki dilli kitapları okuyarak öğrenci bir dilin ifadeleri diğeri dile nasıl aktarıldığını öğrenerek çeviri kabiliyetini geliştirir.

-Kaliteli yazmayı etkiler: öğrenciler kaliteli tanınmış yazarları ve onların eserlerini iki dilde okuduklarında iki dilde de söz varlığını genişletirler ve kaliteli yazarlar;

-İki dile karşı aynı değer verme duygusunu sağlar: öğrenci bildiğı ve öğrendiğı dili yanyana görünce iki dilin aynı derecede önemli olduğunu hissedir;

-Olumlu kültür örnekleri verir: iki dilli kitaplar kültür farklılıklarının olumlu olarak benimsenmesine etken olur;

-Empatiyi uyandırır: iki dilli kitaplar kitaptaki olan kahramanlara karşı empatinin daha çabuk uyanmasını sağlar;

-Kavrama kabiliyeti gelişir: iki dilli kitaplar kavrama kabiliyetini geliştirir ve hızlandırır;

-İşbirliğini geliştirir: iki dilli kitapların analizinde ya da anlatmasında bir dili daha iyi bilen öğrenci diğer dili daha az bilen öğrenciye yardım etmeye gerek duyar, böylece birlikte çalışma da gelişir fakat aynı zamanda belirli dilin alanında yetkisini de ispatlamış olur;

-Eğlenmeye yol açar: iki dilli kitaplar öğrencilerin iki dilde kendi bilgilerini araştırıp sınarken eğlenceye de yol açar.

3.Türkçe-Makedonca Kitapların Türk Edebiyatının Tanıtılmasında Rolü

İki dilli kitaplar belirli bir ihtiyaçtan dolayı hazırlanıp yayımlanmaktadır. Geçmişte olduğu gibi bugün de onların sayısı azdır. İki dilli kitaplar yayın evleri için cazip kitaplar değil çünkü fazla sayfa ve büyük ekip çalışması icap ediyor, bu ise büyük masraf, az kazanç anlamına geliyor. Fakat bu kitapların yararını görenlerin ve bilenlerin sayesinde Amerika Birleşik Devletler’de 1980’lerin başından itibaren iki dilli kitapların sayısı artmaktadır.

Mesleğimin başlangıcından beri kitaplarımın çoğunu iki dilli olarak hazırladım, fakat onların iki dilli olarak yayınlanması Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın TEDA (Türk kültür, sanat ve edebiyatının dışa açılma) projesi sayesinde yoğunlaştı.

Makedonya Milli kütüphanesinin kitap listesinde 17 Türkçe-Makedonca kitap bulunmaktadır, bunlardan on ikisi Türkiyeli yazarları içermektedir, bir kitap bir Kosova yazarını iki dilli kitapla tanıtmış, dört kitap ise Makedonya Türk yazarına aittir. Bu listede Türkçe-Makedonca kitapların başlıkları, yazarları ve çevirmenleri bulunmaktadır.

4.Sonuç

Makedonya’daki büyük şehirlerin dışındaki eğitim çok nadir standart şartlarda gerçekleşir, bu Türk dili eğitimi için de geçerlidir. Bu sebeple öğretmenler var olan şartlardan yararlanarak yeni olumlu imkânlar yaratmalılar. Bu yazıda, İştîp “Gotse Delçev” Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde *Çağdaş Türk Dili* dersinde Türk dilini öğretmek için kullanılan iki dilli metinleri ve Türkçe-Makedonca kitapları tanıttık. Bu iki dilli Türkçe-Makedonca kitapların yararları çok yönlüdür, öğretmen ise sınıfın ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre onları değerlendirebilir: yeni kelime ve ifadeleri daha çabuk öğrenmesini sağlar, edebiyata karşı teşvik eder, edebiyat zevki gelişir, çeviri kabiliyeti gelişir, kaliteli yazmayı etkiler, iki dile karşı aynı değer verme duygusunu sağlar, olumlu kültür örnekleri verir, empatiyi uyandırır, kavrama kabiliyeti gelişir, işbirliğini geliştirir ve eğlenmeye yol açar.

Türkçe-Makedonca kitapların Türk edebiyatının tanıtılmasında da rolü büyüktür. Birçok ülke farklı kültürleri ve edebiyatları yakınlaştırmak amacıyla edebiyat çevirisini teşvik edip desteklemektedir. Bunların arasında Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın

TEDA (Türk kültür, sanat ve edebiyatının dışa açılma) projesidir. Umarım gelecekte bu projenin sayesinde Makedonya'daki Türkçe-Makedonca kitapların sayısı artar ve yukarıdaki iki dilli kitapların listesi genişler.

